

Алекс Болдин
Слънчогледи

Ако някой път пътувате за село Боровци, то най-добре тръгнете рано, когато се пуква зората. Отляво и отдясно през стъклото на автобуса ще видите равното плодородно поле, ширнало се надалеч докъдето поглед стига. Жълтите цветове на току що цъфналите слънчогледи, напоени от росата, са свежи и неизменно обърнати на изток, натам където сред вдигащата се от земята утринна мъгла, огненото кълбо на дневното ни светило се мъчи да пребори сенките на нощта. Жълтите поля на младия слънчоглед неусетно се сменяват със златните ниви на узрелия ечемик, чийто сведени класове, натежали от зърно, чакат жетва. Километрите ще летят под гумите на автобуса, а вие ще придрямвате удобно отпуснати в меките седалки, ще слушате някаква приятна мелодия от автобусното радио и ще мечтаете за първото си сутрешно ароматно кафе, което припряността при тръгване не ви е позволила да изпиете.

Най-общо погледнато Боровци е село като всички села в днешна България. Преди не голям период от време местните управляващи бяха обхванати от благороден политически напън да го направят град. Дори го обявиха за град от селски тип или село от градски тип или пък в нещо каквото и да е от важен тип, но Боровци си остана село в буквалния и натуралния смисъл на думата. Да кажеш, че имало много борове в него, ами! И едно иглолистно растение нямаше, с изключение на двете измъчени хвойнови дървета в центъра на малкото площадче пред бившата „Автогара“.

Хвойновите дървета се чувствуваха там ни в клин ни в ръкав, защото и двете бяха щателно опасани с по едно парче арматурна тел, грамотно заварено и бавно и мъчително агонизираха сред бетонната настилка и юлската жега. Ако все пак на някой не му е ясно, ще поясня, че подобна технология се прилага най-вече за унищожаване на омразен растителен вид, избягвайки нежелателното скандализиране на общественото мнение, крайно чувствително към звука на брадвата или триона. Споменах бившата „Автогара“, защото в момента такова животно всъщност нямаше. Сградата, където преди години тя се помещаваше, една наистина паянтова сграда, сега се бе превърнала в нещо като магазин за „Стоки по 1 лев“. В този „магазин“ едно младо циганско семейство въртеше луд бизнес, привличайки неосведомените и доверчиви селски купувачи. Лудият бизнес се състоеше в търговия с една несполучливо подбрана купчина от лъскави китайски стоки, невероятно евтини и невероятно неприложими даже и за един, средно финансово обезпечен селски дом. Акуратното му разположение до автобусната спирка го правеше добре посещаван и по селските мащаби невероятно прочут най-вече сред

курсистите на близкото училище за автомобилни шофьори.

От другата страна на малкото площадче пък бяха разположени две от най-посещаваните, лични селски заведения, местната баничарница и местната бакалия. Те се конкурираха едно с друго без при това тази конкуренция да добива отчетливи и видими прояви. Ако си огладнял и решиш да влезеш за първи път в баничарницата ще се шашнеш от богатата номенклатура от закуски, автентично местно производство, от бозата с доказано вносно производство и от интимното обръщение „ти“ на намръщената продавачка. Отпивайки първите глътки от чашката с кафе ще усетиш поривите на повдигане на собствения си стомах възмутен от неопределената смесица от миризмите на мухъл и хлор. Втората миризма бе явно от „питейната“ вода, която пияния помпиер за по-голяма сигурност бе обеззаразил с двойна доза хлорна вар. Какво да прави?

Човекът чакаше всеки момент да го посети комисията по санитарен надзор от ХЕИ. По-добре по-малко микроби във водата отколкото по-голяма глоба за него. Без коментар, нали?

Тая негова дисциплинираност обаче, със сто процента сигурност, насочваше любителя на ароматната напитка към съседното конкурентно заведение, където хитрия бакалин наливаше в кафе-машината минерална или трапезна вода, при което сваляше и цената на чашката с кафе. Е, естествено и кафето щеше бъде с по-добро качество, достатъчна причина за консуматорската ориентация на разглезания гражданин. След първата си глътка, а може би и от обръщението „ви“, той се придумаше и сядаше на единия от двата пластмасови стола, поставени досами вратата на бакалията, за да си изпие кафето на спокойствие обвеян от хладния ветрец на свежата утрин.

Въпреки ранния час, в бакалията влизаха и излизаха много хора за да си купят я хляб, я лимонада или пък чифт летни платненки, удобни за работа на полето. С всяка измината минута декорът на тя сцена непрекъснато се сменяше. Ето ги, откъм общината, говорейки гръмогласно, се задават двете циганки от контингента на бюро по труда. След малко, избъсаните им метли започват да вдигнат облаци прах около двете конкурентни заведения, без при това да смутят ни най-малко оживената им търговия. По асфалта от към града затрополи и раздрънканата магарешка каручка на кльошавия дядо Радой. Пред бакалията тя забавя ход, като че ли по навик, а след това продължава неуверено надолу към своята трудова цел. От другата страна на площадчето се появява и едрата фигура на Тошо. Той е яхнал един детски велосипед. Прехвърлил е през кормилото му една голяма бяла туба, пълна с мляко. Задължителна

традиция за него е преди да се яви на работа в общината да издои кравата и да отнесе млякото в изкупвателния пункт. Днес обаче за него е необичаен ден. Идващата неделя дъщеря му се омъжваше и по тоя случай му е подарила едни модерни панталони тип „бермуди“. Той естествено зарадван и щастлив, без колебание ги бе обул. Нормално „бермудите“ имаха дължина до коленете. При него обаче те стигаха под прасците и за това ги бе кръстил „мода-седем четвърти“. Многого джобове и шарените кръпки по тях му създаваха обаче такова голямо самочувствие, че на завоя при опита да каже „Здрасти!“ на един познат той едва не падна от велосипеда повлечен от тежката туба.

Е, още много има какво да се разказва за Боровци но за да не се отклоним от главната тема ще спрем дотук. Ще спрем и ще се взем на юг, където по шосето от към града, подскачайки по многобройните дупки на асфалта, се приближаваше със своите шеметни шейсет километра в час една тъмно-зелена уазка. Освен шофьора, известен с прозвището си „Нула седем“, спрягано според последните две цифри на автомобилния номер, в уазката пътуваха и трима инспектори по водата. Тяхната поява беше първото шашардисващо предупреждение за нередовните платци. А на тях, по статистически наблюдения, от всичко сторено в тоя смисъл, най-респектиращо им действуваше мечеподобната и внушителната фигура на Шефа. Едрата му фигура на борец днес бе обута в тъмносини „бермуди“, бе облечена с червен потник (човека не понасяше жегата) и оборудвана с огромни очила в тъмнокафяви рамки небрежно спуснати на тънка копринена връвчица върху внушителния бирен корем. Широките му стъпала спокойно и уютно се ширеха в тъмносини джапанки, леко поразлепени по външния ръб. Той говореше тихо, но натъртено, пулейки се и убедително ръкомахайки към своя събеседник.

А той, бедничкия, хипнотизиран от втренчения сив поглед и от пандизчийския вид на обръснатата глава, стреснато измънкваше и на края плащаше дължимите суми, ако имаше разбира се възможност да плаща.

Вторият инспектор, да го наречем Бързака, имаше съвсем млад вид но не и млади мисли. Всяка изречена дума от устата му бе детайлно тълкувание на нормативния правилник по съответната буква и алинея. Така че, ако на нещастника му хрумнеше еретичната мисъл да спори и отрича, то моментално бързо и ефективно биваше оборван с точно и на място цитирания параграф. С една дума, ако не платиш, стой братче и гледай какво те чака.

Третият инспектор бе известен като Умника, защото в повечето случаи докато другите двама действаха, той стоеше и гледаше умно.

Това донякъде нагнетяваше сериозност в атмосферата и усилваше психическото напрежение така, че в края на крайщата бързо се стигаше до постигането на главната цел, плащането.

В това забележително юлско утро Нула седем просто бе на върха си. Той така грациозно оперираше с лоста за скоростите, че ти ставаше кеф и удоволствие да го наблюдаваш. Бутне леко лоста с два пръста и си подсвиrne, „Там горе, горе на черешата...“. Само едно беше забравил да стори. Да запре импровизираното парно. Поради затруднение в охлаждането на двигателя, той бе орязал един квадрат от ламарината и горещия въздух, примесен с миризмата на изгорял бензин пълнеше на воля товарния отсек на уазката. А там вътре, след половинчасова работа на двигателя, температурата скачаше до петдесет градуса по целзий и седящите на пейката получаваха една съвсем безплатна и ароматизирана с изгорели газове сауна. Умникът, нали затова го наричаха така, отлично познаваше тези удобства и предвидливо бе заел мястото отпред в кабината, между шофьора и Шефа. Впрочем това не беше място за пътници, а горния капак на двигателя.

Всеки седнал там, задължително опираше глава в тавана на кабината и за да може да следи пътните събития, леко накланяше врат встрани. Последното неудобство бе допълвано от периодичното шляпване на окачения ароматизатор по челото, носа и очите на седналия. С една дума, ако не търпиш на жега, ще търпиш на шляпане.

– Нещо ми се дояде баничка. – примлясна Шефа. – Я спри хей там, до баничарницата. – Колата спря и той трмаво се измъкна от нея. Последваха го и другите. Купиха по една зачервена баничка и апетитно замляскаха преглъщайки зальците с добре изстудена боза.

– Сега от къде ще започнем? – Въпросът бе зададен към Бързака. Той се присегна към полиетиленовия плик, извади една дебела тетрадка, заби нос в нея и проточи.

– От Паисий! Не е платил 365 лева и е разтръбил на всички комшии, че въобще няма да си плаща водата.

– Охо-о, тарикат! Трябва да вземем обаче Мони. Нали е негов район. Шест месеца не е могъл да го накара да плати а сега ще се скатава. Къде живее?

– Знам го къде е. В края на селото, до реката.

– Ами давай на там тогава! – Другите трима съдвкаха набързо баничките и се вмъкнаха в уазката.

Мони, както винаги беше станал рано. Сухото му, почерняло от слънцето лице, бе обрасло с няколко дневна брада. По червенкосата

къдрава коса от всякъде стърчаха сламки. Той току що бе издоил кравата и от него се носеше наситения аромат на прясно мляко и тор.

– Хей сега началник, само да се преобуя. – бодряшки ги посрещна той, запали цигара и се шумгна някъде навътре в къщата. След няколко минути се появи. Беше хвърлил окаляните дънки, почистил сламките от косата си, и по такъв начин бе придобил по-нормален, човешки вид.

– Взе ли книгата с месечните такси?

– Тука е! При кой ще ходим?

– При Паисий! Скачай в уазката!

– При Паисий!... – стъписа се Мони. – Леле боже! Той ми се е закачил, че ще ме претрепва. Бивш пандизчия е. Даже казват, че преди години е бил поръчков убиец. Сега ще става каквото ще става.

– Скачай в уазката! Не бой се, бе! Нали аз ще се разправам! – Шефа разкърши рамене, пое си дълбоко въздух и при това придоби още по-бабайски вид. Вие момчета само ще гледате и ще си траете. Някой да не е гъкнал. Важното е да го прилъжем и да му вземем подписа, пък после може и въже да преяде.

Уазката взе рязък старт и полетя към горния край на селото. Асфалтовите улици постепенно преминаха в чакълести а накрая и в прашни и буренясали пътеки. В края на една такава „улица“ се мярна една жена. Тя ги видя, засуети се и бързо се шумгна в някакъв двор.

– Хей видя ли я! Това е жена му. Всичко се води на нейно име и не можем да му сторим нищо. Има и двама сина, млади, но едри и яки. Като не му хареса нещо, пуска се на бой, а заедно с него се пускат и те. Чепат човек, бре-ей.

– Сега ще го очушим! – закани се Шефа.

Уазката спря пред една полуразрушена телена ограда. Зад нея се виждаше неизмазана къща, а до нея наклонил покрив едва се крепеше стар полусрутен сайвант. По буренясалия двор се ровеха и кълвяха няколко черни „гащати“ кокошки. Изневиделица отнякъде се появи едно дребно, жилаво, брадясало човече на около шейсет години. То бе забранено с шарена женска забрадка. Краката му бяха боси, почернели от слънцето и прахоляка. Човечето бе навлякло стари дънкови панталони, излинали, кални и целите в крѳпки. Отчетливо се виждаше щампата на селската мизерия. Зад него се показаха две едри и яки момчета, току що преминали пубертетна възраст. Те застанаха от двете страни на баща си и зачакаха да видят какво ще каже и приеме.

– Ти ли си Паисий? – зададе встъпителния си въпрос шефа.

– Аз съм! Що, какво има?

– Не си плащал водата доста дълго време, та идваме да те питаме за причините. – добави с възможно най-мекия си глас Шефа. – При тези думи нещо дълбоко вътрешно и зловещо, се надигна в него, заклокочи и в един миг избухна. Той огледа групата и щом съзря Мони се хвърли върху него като видра.

– Ти ли бе копеле! Ти ли ги доведе!? Маmicата ти мръсна...

Групата от инспектори, включая Нула седем, мигом се стъписа. Двете момчета намръщени, гледащи баща си в очите бавно пристъпиха от двете страни.

– Сто-о-ой! Запри се бе човек! Дошли сме да говорим като културни българи, бе Паисий. Овладей си нервите! Дай да разнищим проблема и да видим кой е прав. Като ме гледаш мене така, как мислиш, защо съм си оставил бюрото в града и съм тръгнал по жегата да изправам кривите краставици. – Паисий омегна. Избърса челото си от потта. Ченето му неспирно трепереше от гняв.

– Тоя виждаш ли го? Да не ми припарва насам. Вратлето ще му прекърша!

– Добре де, добре! Сега ние говорим само двамата с тебе. Ще спреш ли да ме изслушаш. Я какво хубаво българско име носиш, Паисий. Като чух за тебе и си рекох. Това ще е един истински българин и с него ще се разберем по мъжки. Ще започваме ли приказката или ще се бием.

– Ти началник, малко знаеш за мене. Навремето си отлежах в Беле-не. Костите ми счупиха и нервите ми скъсаха комунягите.

– Добре бе джанъм, всеки си има лоши моменти, но сега не е комунизъм. Сега е пазарна икономика. Съгласен ли си с мен?

– Да, така е!

– И като всяка пазарна икономика, всичко което се произвежда и ползува от човека е стока. Купува се и се продава, така ли е?

– Така е!

– Ами водата? Нали се изпомпва и транспортира с ток!? И за нея трябва да се плати. И аз, нищо че съм инспектор, и аз си плащам.

– Абе началник! Я погледни! Това вода ли е? Кал и помия тече от чешмата!

– А-а това е друг въпрос. Щом не ти харесва водата, която ти дава държавата, сядаш и пишеш, че не си доволен.

Идваме с багера и ти режем тръбопровода. Копаеш си кладенец и си пиеш от него. Но да разгласяваш на цяло село, че няма да плащаш, това на какво прилича? Ами ако те послушат? И решат и те да не

плащат, какво ще стане? Анархия! Пълна анархия. Дето при нито един български цар не е имало. И ти ще си тартора, с най-хубавото българско име. Срамота!

– Ама аз не съм такъв човек, бе началник! Тия тръби, дето са под улицата, аз съм ги купил и монтирал, а кмета казва, че са общински. Не ще да ми ги плати. Знаеш ли колко пари съм заровил тук по Тошово време?

– А-а, това е пък съвсем друг въпрос. Ти нали знаеш, че само черно на бяло лови декиш. Сядаш и пишеш жалба до съда. Искаш си своето. Ако са твои, чудесно. Държавата ще ти спадне парите от водата и ще платиш по-малко. Но не бива да говориш, че няма да плащаш водата. Слушай сега какво ще направиш... – Шефа хвана човечето свойски под ръка и се отдалечи с него от групата. Говореше му бавно, натъртвайки всяка дума. Сцената беше повече от комична. Дребният и сух Паисий бе вдигнал глава нагоре и гледаше с боязън и недоверие Шефа. А той с цялата си едра и огромна фигура се бе изправил над него като мечка в момент на надигаща се ярост и ожесточено ръкомахаше като по тоя начин засилваше убедителността на думите си.

Двамата сина се бяха отдръпнали настрана и изчакваха края на действието. Те явно осъзнаха сериозността на положението и избраха изчаквателната тактика на поведение. Бързакът, с оросено от пот чело, бе поседнал на един пън и си вееше със служебния правилник, напразно опитвайки се да прогони нахалните селски мухи. Умникът пък се бе заплеснал в буренясалото и трънясало поле, което започваше от двора на стопанина и свършваше неясно къде, далеч в юлската мараня. След това погледът му се зарея някъде из неподдържания двор. В един момент той се оживи и се опита да каже нещо, но в миг се овладя и замълча. Явно счете, че момента за неговата реплика не е подходящ.

Нула седем пък бе застанал на сянка под една джанка. Той се пресягаше, откъсваше си по някой едър, винено червен, сладко-кисел плод, изсмукваше съдържанието му и изплюваше обелката на доста голямо разстояние от себе си. Това приличаше повече на спортно състезание, защото след всяко плюене обелката литваше все по-далече и по-далече. От някъде се появи един проскубан бял петел. Той се затича бързо, колкото юлската жегга позволяваше и започна да кълве джанковите люспи. Беше така прегладнял, че по някое време се опитваше да улавя обелката направо в момента на летене от въздуха, но все не успяваше. Тогава примирен я откриваше и поглъщаше направо от прахоляка. Киселият им вкус очевидно му хареса, защото след като се накълва до насита се спря

и започна да кътка. На бащинския му водачески зов се отзоваха две черни „гащати“ кокошки. Джанковият пир продължи с голям ентузиазъм дотогава докато не се появи селския квартален пес и не разгони кокошата компания.

Паисий и Шефа бяха вече привършили разговора. Шефа подсвирна на Бързака.

– Я дай книгата, че сега тоя истински българин ще се подпише.

– А-а-а, не! Никъде не се подписвам. Всичкият си имот, къщата, двора и нивата съм го приписал на синовете.

– Подписа ти е за това, че си уведомен, бе! Не че ще ти спираме водата!

– А-а, не!

– Д-о-о-бре-е-! На тоя юнак ли си приписал имота?

– Да, на него!

– Значи е пълнолетен?

– Седемнайсета кара!

– Хайде тогава, ти юнак ела да се подпишеш. – Шефа вдигна подканящо книгата. Момъкът стъписано се отдръпна назад като гледаше напрегнато баща си в очите. На Шефа търпението взе да се изчерпва.

– Ама аз защо хаших приказки досега с тебе, бе!

Говорихме си културно, стигнахме до съгласие, а сега ми нямаш и доверие. Абе ти докога ще ме разиграваш, бе човек? Той се наежи, пое въздух, изду гръден кош и тръсна бръсната глава. Очилата рязко се откъснаха от носа му и увиснаха на копринената връвчица. Гласът му започна да стърже като на метал. Стана наистина страшно да го гледаш...

Паисий вдигна нагоре ръце и на пресекулки отрони.

– Чакай, чакай! Имам ти доверие! Ела Сузане! Ела сине! Подпиши където иска началника!

– Така-а-а... Така е добре! И нали се разбрахме. „Има крава! Пие млеко!“. И утре пишеш до кмета, нали така? За тръбите! Но ако не платиш, във вторник съм тук с багера...

– Разбрахме се началник!

– Хайде момчета! Рипайте в узката, че още клиенти ни чакат.

Узката направи остър завой, изръмжа ядосано и се стрелна със своите шеметни шейсет километра в час сред облаци прах към магистралното шосе.

– Кой е следващият клиент? Въпросът бе зададен на Бързака. Той се бе омърлушил.

Часът отдавна бе минал обяд. Мъчеше го нарастващия глад. В

такова състояние мисловните процеси и реакциите му винаги се забавяха. С добре отмерено закъснение Бързака отвори тетрадката, заби нос в нея и с престорено бодър глас измънка.

– Не е клиент а клиентка, Параскева Мисиркова. Живее в съседното село Мирково. Има сметка от 289 лева за плащане.

– На коя улица живее? – Този път въпросът бе отправен към Мони.

– Улицата дето живее няма име, а къщата няма номер. По рано живееха с мъжа си в циганската махала, но вдигнаха ръце от обирджии и се преселиха. Купиха на безценица една къща в българската махала и сега живеят там. Садят зеленчук и го продават на една сергия край магистралата. И двамата са безработни. Не зная дали ще могат да платят.

– Не знаеш! Какво не знаеш, бе!? Зеленчук казваш, а? А тоя зеленчук расте ли без поливка? Ще платят! Ще платят! Няма къде да идат...

Колата вече излизаше от Боровци. Край бензиностанцията на един висок бетонен стълб се бе разположило едно голямо щъркелово гнездо. Двете малки щъркелчета бяха вдигнали глави и умолително писукаха към майка си. А тя, грижливо наведена над тях току разперваше криле и изтракваше с човка.

– Видяхте ли жабата? – попита Умника.

– Коя жаба? – не разбра въпроса Шефа.

– Оная, дето щъркелката я пусна в човката на малкото.

Нула седем се изкикоти невъздържано. Шефа обаче не осъзна майтапа и продължи да си мисли за следващата среща с нередовния платец. Узката показваше всичко на каквото е способна. На гладкия асфалтиран път тя геройски вдигна умопомрачителната за нейното състояние скорост от шейсет и пет километра в час.

Под изгарящото обедно юлско слънце, отляво и отдясно наедрелите слънчогледи бяха свели напечени чела. Жълтите равни поля се ширеха надалеч в безкрайността, там където обедната мараня разтапяше и размиваше хоризонта. А над тях, едно бездънно пленително небе омайваше погледа с големите снежно бели, памукови кълба на облаците. Някъде горе, високо, зареяни в синевата прелитаха черните точки на лястовиците. Те се издигаха плавно, след това се стрелваха надолу в красиви акробатични виражи.

– Я вижте! Какво е това? – обади се Бързака. Прилича на черно-бяла купчина. Хей го там, на асфалта! – Узката бързо приближи спорния обект и тогава всички видяха фигурата на премазан щъркел. Той бе паднал на черния нагорещен асфалт. Автомобилните гуми бяха преминали през врата му и там където жълтееше човката, малка локва кръв багреше

земята.

Птицата бе свила неестествено криле, в напразен опит да литне към спасителното небе. Но сега те, смазани жестоко, безпомощно стърчаха, смирени, красиви и безсилни.

– Има вид на разбит ангел! – тихо отрони Умника. Душицата, колко ли време ще го чакат там на стълба, където е семейството му.

– Може да е и от хербицидите с които пръскат слънчогледа. През тоя сезон и жабите са отровни. С тия химикали съсипахме цялата си екология. – изказа своята версия Бързака.

– Женската ще си намери друг. Нали така е в живота. – изкоменти-ра Шефа.

– При щъркелите не е като при хората. Те са верни на половинката си до гроб. – продължи да изявява знанията си Умника.

– Хайде, хайде! Не му мисли много! – успокои го Шефа. – Хей специалист, я пусни радиото, че ми заглъхнаха ушите.

Нула седем завъртя копчето на очукания автомобилен приемник и в уазката се разнесе една чудесна италианска мелодия. Радио „Силвър“ бе започнало следобедния си музикален блок.

– Това парче е от петдесетте години, чували ли сте го? Беше хит на времето, Клао Ди О Вилла! Тогава свирех на акордеон. Мацетата щом го чуеха и веднага се разтапяха. Мигом лапваха въдицата. Е-е-ха-а! Аморе-е, на на-на-на-нанана-а. Аморе-е, м-м-м. Та ри ри-и та ра ра-а... – Шефа въздъхна, облегна се на седалката, изпружи ръка встрани. Мелодията го бе потопила за миг в младостта му, в онова далечно и отминало време, в което само една прекрасна мелодия може да ни върне.

Умникът беше тъжен. Срещата с премазаната птица го бе разстроила. Той направи опит да погледне в страничното огледало назад, но не успя. Предната дясна гума на уазката рязко хлътна в една дупка на асфалта. Ароматизаторът който непрекъснато се люлееше пред лицето му, го шляпна през очите.

По негови статистически наблюдения, това неприятно и досадно действие се извърши днес за двайсет и първи път.

КРАЙ

© 2003 Алекс Болдин

Източник: Авторът

Разпространява се при условията на лиценза „Криейтив Комънс – Признание –
Некомерсиално – Без производни“ версия 2.5 (CC-BY-NC-ND version 2.5)

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2916>]